

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเป็นมารดา (Being a mother) เป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นสถานะที่ถูกคาดหวังจากคนส่วนใหญ่ในสังคมกระแสหลัก หรือในวัฒนธรรมที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ว่าเป็นสถานะ และบทบาทของผู้หญิง (Mercer, 1995) ที่มาควบคู่พร้อมกับการตั้งครรภ์ นั่นคือ หากผู้หญิงตั้งครรภ์ก็ต้องรับผิดชอบในการเป็นมารดา ร่วมด้วย และถูกคาดหวังว่าการเป็นมารดาเป็นบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ และความรับผิดชอบ แต่หากการเป็นมารดาเกิดขึ้นในวัยรุ่น ที่ศาสตร์ต่าง ๆ ในสังคมยุคปัจจุบัน ดังเช่น ด้านสังคมวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสุขภาพ สร้างความจริงใจให้แก่วัยรุ่นว่าเป็นช่วงวัยที่ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ และอาจไม่สามารถปรับตัวได้เหมาะสม (Maladaptive) ต่อการตั้งครรภ์ และการเป็นมารดา (Sieger, 2004) กล่าวคือ แม้ร่างกายจะสามารถตั้งครรภ์ได้ แต่พัฒนาการทางด้านจิตสังคมยังไม่สมบูรณ์ และยากต่อการเป็นมารดาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีคิด และการมองความจริงต่อการเป็นมารดาของวัยรุ่นในด้านลบ เป็นความไม่เหมาะสม หรือเป็นปัญหา จากมุมมองของคนนอก (Outsider views) มากกว่าการมองความจริงของการเป็นมารดาจากมุมมองของมารดาที่เป็นวัยรุ่นเอง (Phoenix, 1991) ดังนั้น จากวิถีคิด และวิธีทำความเข้าใจต่อการเป็นมารดาของวัยรุ่นดังกล่าว ผลการศึกษาจึงสะท้อนออกมาในด้านลบเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นช่องว่างขององค์ความรู้เกี่ยวกับการเป็นมารดาในวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในมารดาวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ในหลาย ๆ การศึกษาพบว่า มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในการเป็นมารดา เนื่องจากการตั้งครรภ์ ไม่ได้ตั้งใจ ยังไม่พร้อมต่อการตั้งครรภ์ และการมีบุตร (เขวาลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543; Pinto e Silva, 1998; Pungbandkadee, 2007) ไม่มีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ จำเป็นต้องพึ่งพาครอบครัว และการช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร (จรัสฤทธิ์ อินทะวงศ์, 2552; Littleton & Engebretson, 2002) มีความสามารถต่อการเป็นมารดาที่จำกัด และมีความเสี่ยงสูงในการเป็นมารดามากกว่าวัยรุ่นผู้ใหญ่ (Mercer, 1995; Brooks, 2004; Pungbandkadee, 2007) เนื่องจากไม่มีวุฒิภาวะทางจิตใจเพียงพอ (Psychological immaturity) มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมน้อยกว่ามารดาผู้ใหญ่ และมีความต้องการตามพัฒนาการวัยรุ่นของตนเองซึ่งอาจขัดแย้งกับความต้องการของบุตร หรืออาจรู้สึกขัดแย้งระหว่างการปฏิบัติพัฒนกิจของการเป็นมารดากับพัฒนกิจของวัยรุ่น (Littleton & Engebretson, 2002; Feldman, 2005; Pungbandkadee, Parisunyakul, Kantaruksa, Sripichyakarn, &

Kools, 2008) มีความรู้ และทักษะในการดูแลบุตรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้น พัฒนาการของบุตร ทั้งด้านความคิด สติปัญญา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Klima, 2003; Brooks, 2004; Pillitteri, 2010) ซึ่งอาจส่งเสริมพัฒนาด้านจิตสังคมของบุตรไม่เพียงพอ รวมถึงการมีความรู้ เกี่ยวกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการของบุตรเพียงเล็กน้อย การรับรู้พฤติกรรมของบุตร การมี ปฏิสัมพันธ์กับบุตร และการตอบสนองความต้องการของบุตรที่น้อยกว่ามารดาวัยผู้ใหญ่ทั้งการพูด และการสัมผัสบุตร (Mercer, 1995; Lowdermilk, Perry, & Bobak, 1997; Sookkavanawat, 1998; Olds, London, & Ladewig, 2000; American Academy of Pediatrics [AAP], 2001; Murray & McKinney, 2006; Hoontanee, 2007)

เมื่อมารดาวัยรุ่นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุตรได้ หรือการตอบสนอง ของบุตรไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะหลีกเลี่ยงในการรับผิดชอบบุตร แต่มาสนใจความต้องการของ ตนเองแทน ดังนั้น ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาของมารดาวัยรุ่นจึงอาจไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมารดาวัยรุ่นที่ขาดการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน (May & Mahlmeister, 1994) การเป็นมารดาวัยรุ่นจึงย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมารดาและบุตร คุณภาพการเลี้ยงดูบุตร และการเจริญเติบโตของบุตรในระยะยาว ดังเช่น สัมพันธภาพระหว่างมารดาและบุตรไม่ดี บุตรมี พัฒนาการล่าช้า เกิดการทารุณกรรมและการทอดทิ้งบุตร รวมถึงมารดาวัยรุ่นมีภาวะเครียด และภาวะซึมเศร้าสูง เป็นต้น (Sieger, 2004; Birkeland, Thompson, & Phares, 2005; Klein & the Committee on Adolescence, 2005; Ladewig, London, & Davidson, 2006; Murray & McKinney, 2006) ดังนั้น การเป็นมารดาวัยรุ่นจึงมีภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพของมารดาและบุตร ตลอดจนคุณภาพ ของการเป็นมารดา

การเป็นมารดา ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านตามระยะพัฒนาการของผู้หญิง (Developmental transition) และเป็นการเปลี่ยนผ่านตามภาวะสุขภาพ เนื่องจากมารดาวัยรุ่นต้องเผชิญกับ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคมอย่างรวดเร็ว ในสภาวะของหญิงวัยรุ่น สภาวะของหญิงตั้งครรภ์ และสภาวะของหญิงหลังคลอด พร้อมกับการปรับเปลี่ยนบทบาท และ การพัฒนาวุฒิภาวะสองอย่างพร้อมกัน ประการแรก คือ การพัฒนาตามวัยในช่วงวัยรุ่น ประกอบด้วย การแสวงหาอัตลักษณ์ และการตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นศูนย์กลาง และประการที่สอง คือ การพัฒนาบทบาทการเป็นมารดา ซึ่งพัฒนากิจการเป็นมารดาประกอบด้วย การตอบสนองความ ต้องการของบุตร การเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร โดยครอบคลุมทั้งในด้านการทำหน้าที่ เลี้ยงดู การทำหน้าที่อบรม สั่งสอน ชี้แนะ ปกป้อง และให้ความรัก เพื่อให้บุตรเติบโตทั้งในด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และความคิด สติปัญญา เพื่อพัฒนาสู่การเป็นผู้ใหญ่ (Mercer, 1995) การเป็น มารดาจึงเปรียบเสมือนช่วงเวลาของการเป็นวัยรุ่นสิ้นสุดลง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน ชีวิตของหญิงวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านจิตใจ และสังคม จากหญิงวัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ

สู่การเป็นมารดาที่ต้องมีวุฒิภาวะมากขึ้นต่อการเลี้ยงดูบุตร การเป็นมารดาวัยรุ่น จึงเป็นภาวะวิกฤตด้านวุฒิภาวะที่เกิดซ้อนทับกับภาวะวิกฤตที่เกิดจากพัฒนาการตามวัยของวัยรุ่น ดังนั้น การเป็นมารดาของวัยรุ่นจึงมีภาวะเสี่ยงต่อการปรับตัว และมีความยากลำบากในการผสมผสานบทบาทการเป็นมารดาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนเอง

จากกระบวนการทัศน์ และผลการศึกษาที่สะท้อนในมุมมอง และผลลัพธ์ด้านลบดังกล่าวข้างต้น “มารดาวัยรุ่น” จึงยังคงเป็นปัญหาสำคัญของหลาย ๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทย สะท้อนได้จากสถิติของมารดาวัยรุ่นที่เพิ่มสูงขึ้น ดังข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า การแจ้งเกิดบุตรที่เกิดจากมารดาอายุน้อยกว่า 20 ปี เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 5.50 ในปี พ.ศ. 2540 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.75 และ 12.39 ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551 ตามลำดับ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552) ข้อมูลจากสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2554) พบว่า อัตราของแม่คลอดบุตรอายุ 10-19 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.9 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 16.5 ในปี พ.ศ. 2554 โดยพบว่า ส่วนใหญ่ตั้งครรภ์ในช่วงอายุ 18-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.8 และจากรายงานเฉพาะกิจโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว พบว่า ในปีงบประมาณ 2554 (1 ตุลาคม 2553-30 กันยายน 2554) อัตราการมีอายุน้อยกว่า 20 ปี คลอดบุตรทั้งประเทศคิดเป็นร้อยละ 18.82 (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2554) เห็นได้ว่าข้อมูลในแต่ละรายงานมีอัตราการมารดาวัยรุ่นที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 16-18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้จำนวนหญิงตั้งครรภ์และคลอดบุตรในขณะที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ไม่เกินร้อยละ 10 ดังนั้น จากอัตราการมารดาวัยรุ่นที่มีแนวโน้มสูงขึ้น จึงอาจเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต

ที่สำคัญ หญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ดังกล่าว เป็นช่วงของวัยรุ่น การตั้งครรภ์และคลอดบุตรของวัยรุ่นในกลุ่มวัยรุ่นจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เหตุผลส่วนหนึ่ง เนื่องจากการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพประชากร มีผลให้วัยรุ่นหญิงจำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ในระบบการศึกษายาวนานขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการพัฒนาการของวัยรุ่นที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วขึ้น การเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนในร่างกายที่เพิ่มขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีความสนใจและความต้องการในเรื่องเพศ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในเรื่องเพศที่เปิดกว้าง การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่นมีมากขึ้น อิทธิพลจากระบบการสื่อสาร การได้รับแรงกระตุ้นจากสื่อที่นำเสนอข้อมูลให้วัยรุ่นอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศ อีกทั้ง อัตราการคุมกำเนิดที่ต่ำ และใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Manopaibon et al., 2003; สุรศักดิ์ ฐานิพานิชสกุล, 2550) ดังนั้น โอกาสที่วัยรุ่นจะมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ระหว่างเรียนจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ชินุญย์ กาญจนะจิตรา และคณะ, 2553)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 และนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2555 กล่าวคือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 เพศชายจากร้อยละ 3.2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4.2 ในนักเรียนหญิงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.9 เป็นร้อยละ 3.0 นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 เพศชายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.2 เป็นร้อยละ 28.0 เพศหญิงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.9 เป็นร้อยละ 16.4 และนักเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 2 เพศชายจากร้อยละ 40.2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 49.8 สำหรับเพศหญิงจากร้อยละ 34.1 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.6 เปรียบเทียบในปี พ.ศ. 2547 และปี พ.ศ. 2551 ตามลำดับ (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2554) จะเห็นได้ว่าแนวโน้มร้อยละของการมีเพศสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และอัตราการเคยมีเพศสัมพันธ์ดังกล่าวจะเพิ่มสูงอย่างรวดเร็ว ในนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ จากรายงานสรุปสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของเขตสาธารณสุขที่ 4 และ 5 (พ.ศ. 2552) พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 283 คน ตั้งครรภ์ในช่วงที่เป็นนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.5 หรือในแต่ละปีมีนักเรียน นักศึกษาดังครรภ์ในเขต 4 และ 5 ปีละ 4,000 คน และการศึกษาการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจในวัยรุ่นไทย อายุ 14-19 ปี จำนวน 20 คน ของ Neamsakul (2008) พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งครรภ์ระหว่างเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 คิดเป็นร้อยละ 75 โดยหยุดเรียนกลางคัน เมื่อตั้งครรภ์ ร้อยละ 55 และผู้ให้ข้อมูลพยายามทำแท้งแต่ไม่สำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 45 จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ของนักเรียนเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้มากขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน และส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เมื่อเกิดการตั้งครรภ์ขึ้น ทางเลือกของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจก็มีจำกัด นั่นคือ หากไม่ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ ก็จำเป็นต้องตั้งครรภ์ต่อไป ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการจ่ายออดตั้งครรภ์อันเกิดจากการยุติการตั้งครรภ์ล้มเหลว หรือเกิดจากเหตุผลอื่น ๆ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ที่ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อไปจำเป็นต้องปรับตัวต่อการยอมรับการตั้งครรภ์ และการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดา ก่อนวัยอันควร ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม การดูแลตนเองและบุตร ภาวะเสี่ยงในด้านสุขภาพและการเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนกระทบต่อการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การพักการเรียน การปรับเปลี่ยนเวลาเรียน การย้ายสถานศึกษา และการลาออกจากโรงเรียน ทำให้ขาดโอกาส และสูญเสียอนาคตทางการศึกษา เนื่องจากต้องมีการละทิ้งการเรียน (สุชาดา รัชชกุล, 2541; สุนารี เลิศทำนองธรรม; 2546; จรัสภรณ์ อินทวงษ์, 2552; Neamsakul, 2008; Vincent, 2009)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ประสิทธิภาพการตั้งครรภ์ และการเป็นมารดาของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ระหว่างดำรงสถานภาพเป็นนักเรียน อาจเป็นทั้งความสุข และความทุกข์ในแต่ละบุคคล โดยบางคนสามารถก้าวผ่านจากมุมมองในด้านลบสู่การเปลี่ยนแปลงที่

สามารถเชี่ยวชาญตนเอง และเจริญงอกงามทางด้านอารมณ์และวุฒิภาวะ กล่าวคือ สามารถปรับตัวเข้าสู่กระบวนการของการเป็นมารดาได้อย่างปกติ มีความหวัง พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง และเผชิญกับเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งแสดงถึงความสามารถของบุคคลในการพยายามรักษาสมดุลของชีวิตเพื่อเข้าสู่สภาวะใหม่ โดยการตั้งครร์ และการเป็นมารดาทำให้หญิงวัยรุ่นพัฒนาด้านจิตสังคม เพื่อเข้าสู่การมีวุฒิภาวะ การเติบโต (Grown up) รู้สึกเป็นผู้ใหญ่ และรู้สึกเข้มแข็งขึ้น เป็นแรงผลักดันต่อความรู้สึกมีเป้าหมาย เห็นคุณค่าและความหมายของชีวิต การมีสิ่งยึดเหนี่ยว มีการวางแผนต่ออนาคตของตนเอง และบุตร มีมุมมองต่อโลกที่เปลี่ยนไป มีศักยภาพและความรับผิดชอบมากขึ้นมีเป้าหมายในชีวิต และสามารถกำหนดทิศทาง (Direction) ในการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคตได้ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเป้าหมาย โดยมีการประเมินเป้าหมายของตนเองใหม่ลดพฤติกรรมเสี่ยงขณะตั้งครร์ และกลับไปเรียนหนังสืออีกครั้งในขณะที่ทำหน้าที่มารดาไปพร้อมกัน ดังนั้นการตั้งครร์ และการเป็นมารดาจึงเป็นการขึ้นนำความรู้สึกลึกใหม่ต่ออนาคต และขึ้นนำชีวิตให้ไปในเส้นทางที่ดีขึ้น โดยมีความสัมพันธ์กับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน การได้รับข้อมูลการได้รับการยอมรับจากสังคม รวมถึงการมีทางเลือก และโอกาสในการศึกษาและการทำงาน (SmithBattle, 1995, 2000, 2007; SmithBattle & Leonard, 1998; Baker-Spann, 2001; Seamark & Lings, 2004; Seibold, 2004; Wahn, Nissen, & Ahiberg, 2005) ซึ่งแสดงถึงศักยภาพในการเปลี่ยนผ่านสู่การตั้งครร์ และการเป็นมารดาของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครร์ระหว่างเป็นนักเรียนได้

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เห็นได้ว่า การรับรู้ และการให้ความหมายต่อประสบการณ์การตั้งครร์ และการเป็นมารดาของวัยรุ่นตั้งครร์ระหว่างเป็นนักเรียน ในมุมมองของผู้หญิงที่มีประสบการณ์โดยตรงมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) และมีความละเอียดอ่อนที่ยากต่อการใช้เครื่องมือวัด และประเมินให้ลึกซึ้งถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การให้ความหมาย สาเหตุ และผลลัพธ์ของพฤติกรรม รวมถึงความครอบคลุมในแต่ละบริบทสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาและการปฏิบัติควรอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจต่อโลกชีวิตของผู้หญิงในบริบทสังคม วัฒนธรรมที่ผู้หญิงดำรงอยู่

ที่สำคัญ พยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการดูแลสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ทั้งในระยะก่อนตั้งครร์ ขณะตั้งครร์ และภายหลังคลอด รวมถึงการส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดา อันส่งผลต่อสุขภาพทั้งมารดาและบุตร คุณภาพการเลี้ยงดูบุตร และคุณภาพชีวิตของครอบครัว ดังนั้น พยาบาลควรให้ความสนใจ และตระหนักถึงประสบการณ์การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครร์ไม่ได้ตั้งใจในมุมมองของคนใน (Insider views) จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการ และส่งเสริมศักยภาพการเป็นมารดาของผู้รับบริการได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่บนฐานของความเข้าใจ

ในขณะที่การตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจของนักเรียนในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมี ปัญหาซับซ้อน อีกทั้ง เป็นสภาวะที่ยากลำบากต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดา แต่องค์ความรู้ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และการเป็นมารดาของวัยรุ่นที่ผ่านมา เป็นการศึกษาในมารดาวัยรุ่นทั่วไป ผลการศึกษาไม่ได้มีการจำแนกศึกษาเฉพาะในกลุ่มมารดาวัยรุ่นที่มีสถานภาพเป็นนักเรียนหรือ ตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือ ที่อาจมีปัญหา ความต้องการ เงื่อนไข หรือสภาวะของการดำรงชีวิตใน สังคมที่อาจเหมือน หรือแตกต่างจากการดาวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งการรับรู้ต่อประสบการณ์การเป็น มารดาย่อมมีความแตกต่างกันในวัยรุ่นแต่ละกลุ่ม จึงจำเป็นควรมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งในวัยรุ่นแต่ละกลุ่ม อันจะนำไปสู่การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แต่จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ไม่มีการศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับ การตั้งครรภ์ และ การเป็นมารดาในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนในบริบทสังคมไทย ที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี บรรทัดฐาน กฎหมาย และแหล่งประโยชน์ทางสังคมอันอาจแตกต่างจากสังคมตะวันตก ดังนั้น จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ยังไม่มีคำอธิบายเชิงทฤษฎีต่อกระบวนการของการเป็นมารดาที่เกิดขึ้นใน วัยรุ่นกลุ่มนี้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการทำทำความเข้าใจ รวมถึงการนำไปใช้อ้างอิงเพื่อให้ การดูแลและช่วยเหลือต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการของการเป็นมารดาตามการรับรู้ จากประสบการณ์โดยตรงของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ และตัดสินใจตั้งครรภ์ตอนนับตั้งแต่รับรู้ ว่าตั้งครรภ์จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด ซึ่งในบริบทสังคมตะวันตกกำหนดว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม หลังคลอดโดยทั่วไปสามารถผสมผสานกลมกลืนตนเองสู่อัตลักษณ์ของการเป็นมารดา และการทำ หน้าที่บทบาทของการเป็นมารดาได้แล้ว (Mercer, 2004, 2006; Mercer & Walker, 2006) ที่สำคัญ การศึกษานี้จะเป็นการเติมช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้น

โดยการศึกษาครั้งนี้ ตั้งอยู่บนฐานปรัชญาสตรีนิยม ที่ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ และพลังอำนาจที่มีอยู่ภายในของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคน ต้องการความมั่นคง และความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีศักยภาพ มีความสามารถในการ เรียนรู้ และการปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลของชีวิต และมีความสามารถในการใช้ปัญญาวิเคราะห์ ตัดสินใจเลือก และรับผิดชอบในชีวิิตของตนเอง ผู้หญิง คือ ผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญในโลกชีวิตของ ตนเอง ความรู้ และความจริงของผู้หญิงต้องมาจากประสบการณ์ของผู้หญิงโดยตรง (Webb, 1993; Sigsworth, 1995) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่านักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจมีความสามารถในการปรับตัว และเรียนรู้ต่อการตั้งครรภ์ และการเป็นมารดาได้ และความจริงต่อการเป็นมารดาควรมาจาก ประสบการณ์ของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจโดยตรง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีพื้นฐาน (Grounded theory) เป็นแนวทางในการเข้าถึงความจริงต่อการเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจที่ตัดสินใจ

ตั้งครรภ์ต่อ ซึ่งการรับรู้ต่อประสบการณ์ กระบวนการคิด และการกระทำของแต่ละบุคคลมีลักษณะเป็นอัตวิสัย ไม่อยู่นิ่ง แต่มีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยต่าง ๆ และขึ้นอยู่กับบริบทสังคมวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ ยากแก่การพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัด และประเมินให้ครอบคลุม ดังนั้น การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐานในการศึกษานี้จึงมีความเหมาะสม เพราะเปิดโอกาสในการค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ ๆ อันเกี่ยวข้องต่อการให้ความหมายการแสดงพฤติกรรม กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดา วิธีการจัดการ และผลที่ได้รับ รวมถึงเข้าใจบริบท และเงื่อนไขที่มีผลต่อประสบการณ์การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ ที่สำคัญคือ ช่วยทำให้เข้าใจกระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์โดยตรงในการทำความเข้าใจ และการอธิบายกระบวนการจิตสังคมเบื้องต้น (Basic social psychological process) ของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมไทย และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแล และส่งเสริมศักยภาพการเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่ออธิบายกระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ว่าตั้งครรภ์จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด

ฐานแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ฐานแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความไวเชิงทฤษฎีให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครอบคลุม กว้างขวาง และลึกซึ้ง เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ให้เจาะลึก เพื่อเข้าถึงความจริงที่เกิดขึ้นในประสบการณ์การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ อันจะส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูล และการอธิบายให้เห็นแก่นความคิดรวบยอดให้ชัดเจน และแน่นอน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้ฐานแนวคิดประกอบด้วย 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองของวิชาชีพด้านสุขภาพ (Health professional perspectives) ให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น และการพัฒนาบทบาทการเป็นมารดาตามพัฒนาการของการเป็นมารดาในขณะที่มีการเจริญเติบโตด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของวัยรุ่นยังไม่มีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์แต่ต้องเผชิญกับการเป็นมารดาที่จำเป็นต้องมีวุฒิภาวะที่มั่นคง การเป็นมารดาของวัยรุ่นจึงเป็นการเผชิญต่อการเป็นมารดาก่อนวัยอันควร ดังนั้น มารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ระหว่างดำรงสถานภาพเป็นนักเรียนจึง

จำเป็นต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนผ่านทั้งในด้านพัฒนาการ และวุฒิภาวะทั้งต่อสถานะของการเป็นมารดา และการเป็นหญิงวัยรุ่น ซึ่งอาจนำไปสู่ความรู้สึกขัดแย้งต่อการตอบสนองความต้องการของตนเอง และบุตร รวมถึงการแสดงบทบาทการเป็นมารดา (May & Mahlmeister, 1994; Lowdermilk et al., 1997; Littleton & Engebretson, 2002; Feldman, 2005; Pungbandkadee, 2007) อย่างไรก็ตาม การเป็นมารดาของวัยรุ่นอาจนำไปสู่การยับยั้งของพัฒนาการวัยรุ่น หรืออาจส่งเสริมการมีวุฒิภาวะต่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของมารดาวัยรุ่น (SmithBattle & Leonard, 1998; Baker-Spann, 2001; Seamark & Lings, 2004; Seibold, 2004; Wahn et al., 2005; SmithBattle, 2007) ดังนั้น แนวคิดพัฒนาการของวัยรุ่น และพัฒนาการของการเป็นมารดา จึงช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงลักษณะธรรมชาติของวัยรุ่น ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ของมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในขณะที่มีสถานภาพเป็นนักเรียน ทั้งในขณะตั้งครรภ์ และภายหลังคลอด

2. มุมมองแนวคิดสตรีนิยม (Feminism perspectives) ให้แนวคิดเกี่ยวกับเพศภาวะกับการเป็นมารดา โดยการเป็นมารดา เป็นผลผลิตของสังคมวัฒนธรรม ที่หล่อหลอม ขัดเกลา ปลุกฝังต่อเพศภาวะ คุณค่า และอัตลักษณ์ของผู้หญิง (Female Identity) อันมีผลต่อความคิด ความเชื่อ การให้คุณค่า การให้ความหมาย การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมของผู้หญิง รวมถึง การเป็นมารดา ดังนั้น การรับรู้ต่อประสบการณ์การเป็นมารดาของผู้หญิงแต่ละคนจึงขึ้นอยู่กับการคิด ความเชื่อ และการรับรู้ต่อเพศภาวะ และอุดมการณ์ของการเป็นมารดาจากการปลุกฝังของคนในแต่ละสังคมวัฒนธรรม (Liangputtong & Noksook, 2003) อีกทั้ง สตรีนิยมมุ่งเน้นที่ประสบการณ์ของผู้หญิงโดยตรง ผู้หญิง คือ ผู้รู้ และเป็นผู้เชี่ยวชาญบนชีวิตของผู้หญิงเอง (Webb, 1993; Sigsworth, 1995) ดังนั้น แนวคิดสตรีนิยมจึงกระตุ้นให้ผู้วิจัยต้องการค้นหาความจริงต่อการเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจจากมุมมองของคนในที่มีประสบการณ์โดยตรง ที่สำคัญ ช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักในเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม การทำความเข้าใจในกระบวนการขัดเกลาต่อความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับเพศภาวะ และการเป็นมารดาที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจได้รับ และซึมซับอยู่ภายในตัวตนของตนเอง อันอาจมีผลต่อการรับรู้ และการแสดงพฤติกรรม การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ

3. มุมมองทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นิยม (Symbolic interactionism perspectives) ให้แนวคิดการทำความเข้าใจกระบวนการคิด และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล อันเป็นผลมาจากการให้ความหมายจากการตีความต่อปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคลกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั่นคือ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับการให้ความหมาย และการให้คุณค่าจากการตีความต่อปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น (Blumer, 1969) โดยการทำความเข้าใจความหมายของบุคคลต่อปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคลมากขึ้น ทั้งนี้ นักเรียน ผู้หญิง การตั้งครรภ์ และการเป็นมารดา ต่างเป็นสัญลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงสถานภาพ หน้าที่ และคุณค่า

ที่แต่ละบุคคลจะให้ความหมายแตกต่างกันตามประสบการณ์ และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต่อสัญลักษณ์ ในสถานการณ์ และบริบทต่าง ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กระบวนการคิด และพฤติกรรมของ นักเรียนที่ดัดจริตไม่ได้ตั้งใจต่อประสบการณ์การเป็นมารดา ย่อมขึ้นอยู่กับ การให้ความหมายจาก การตีความที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังนั้น มุมมองทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ นิยม จึงให้แนวคิดแก่ผู้วิจัยในการอธิบายพฤติกรรม และการแสดงออกถึงการเป็นมารดาของ นักเรียนที่ดัดจริตไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ว่าได้ตั้งครรภ์จนถึง 4 เดือนหลังคลอด โดยพิจารณา เจือใจ หรือปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น และทำความเข้าใจความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของการแสดง พฤติกรรมนั้น ๆ

4. มุมมองทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน (Transition theory perspectives) ให้แนวคิดลักษณะทั่วไป และผลลัพธ์ของการเปลี่ยนผ่าน ที่มีลักษณะเป็นกระบวนการของการเคลื่อนผ่านจากจุดหนึ่ง หรือสถานะหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่งหรือสถานะหนึ่ง เป็นการตอบสนองของบุคคลในช่วงระยะที่มีการ เปลี่ยนแปลง อันมีผลให้มีการปรับตัวต่อสถานะเดิมสู่สถานะใหม่ โดยการรับรู้ หรือการให้ความหมาย (Meaning) ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลต่อปฏิกิริยา และการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมีดัชนีบ่งชี้ว่าการเปลี่ยนผ่านเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ความรู้สึกมีความสุข (Subjective well-being) การมีความสามารถอยู่ในบทบาทใหม่ได้อย่างแข็งแกร่ง (Mastery of new behaviors or role mastery) และการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล (Well-being of interpersonal relationships) อีกทั้ง ให้แนวคิดในการทำความเข้าใจ และตระหนักถึงเจือใจของการเปลี่ยนผ่าน ซึ่งมีผลต่อ กระบวนการเปลี่ยนผ่านที่มีความยากง่ายในแต่ละบุคคล ตลอดจนการทำความเข้าใจผลกระทบ และ วิธีการจัดการต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานะใหม่ (Schumacher & Mcleis, 1994) ทั้งนี้ การเป็นมารดา ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านตามพัฒนาการของผู้หญิง ที่จำเป็นต้องปรับตัว และเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดา และสามารถผสมผสานกลมกลืนบทบาทของ การเป็นมารดาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในอัตลักษณ์ของตนเอง ดังนั้น แนวคิด การเปลี่ยนผ่านจะช่วยให้ ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเปลี่ยนผ่าน การค้นหาเจือใจที่มีผลต่อการเปลี่ยนผ่าน ตลอดจนผลที่ได้รับจากการใช้วิธีการจัดการต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดาของนักเรียนที่ ดัดจริตไม่ได้ตั้งใจ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้ พบกระบวนการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ของนักเรียนที่ดัดจริตไม่ได้ ตั้งใจ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์โดยตรง ในพื้นที่ที่ศึกษาภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมไทย โดยกระบวนการดังกล่าวอธิบายให้เข้าใจ การเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมารดาของนักเรียนที่ดัดจริตไม่ได้ตั้งใจ ทั้งเจือใจ กลยุทธ์ใน

การตอบสนอง และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล การวิจัย การศึกษา และการสนับสนุนนโยบาย ดังนี้

การปฏิบัติการพยาบาล ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการ การส่งเสริมความมั่นใจ และการพัฒนาศักยภาพในการเป็นมารดาของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจระหว่างเรียน

การวิจัย ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิจัยในบริบทสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลที่มีคุณภาพ และเข้าถึงความต้องการของมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจระหว่างเรียน

การศึกษา โดยศาสตร์ทางการพยาบาล และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นสาระสำคัญในการเรียนการสอน หรือการจัดอบรม

การสนับสนุนนโยบาย ผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งการดูแลทางด้านสุขภาพ การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมด้านอาชีพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีพื้นฐานตามแนวคิดของ Strauss and Corbin (1998) เพื่ออธิบายกระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ที่ตั้งครรภ์จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด ทำการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดหนึ่ง ซึ่งตั้ง อยู่บริเวณตอนกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 แห่ง คือ ณ แผนกวางแผนครอบครัวของโรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง ณ แผนกห้องคลอดและหลังคลอดของโรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง และในชุมชนที่เป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลทั้งสองแห่งดังกล่าว โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล คือ เป็นมารดาหลังคลอดที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจขณะเป็นนักเรียน มีอายุน้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ในวันสัมภาษณ์ครั้งแรก อยู่ในช่วงระยะเวลาหลังคลอดบุตร 6-16 สัปดาห์ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา และได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมการศึกษาจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดยังไม่บรรลุนิติภาวะ ทำการเลือกตัวอย่างตามหลักการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) จนกระทั่งทฤษฎีพื้นฐานที่ได้มีความอิ่มตัว โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) การจดบันทึก และการบันทึกเสียง เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2555 นับจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรวม 22 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ หมายถึง มารดาหลังคลอดด้วยรุ่น ที่ตั้งครรภ์ในขณะที่สถานภาพเป็นนักเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ โดยเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่ได้วางแผนจะตั้งครรภ์ และมีบุตร ทั้งนี้ เป็นการตัดสินใจด้วยตนเองของมารดาหลังคลอดด้วยการบอกเล่า และจากการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณสมบัติเบื้องต้น ที่ระบุว่า การตั้งครรภ์นั้นเกิดขึ้นขณะเป็นนักเรียน และเป็นการตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ

ประสบการณ์การเป็นมารดา หมายถึง คำบอกเล่าเกี่ยวกับการรับรู้ถึงอารมณ์ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความหวัง การเรียนรู้ ความเข้าใจ การให้ความหมาย และการตัดสินใจต่อการเลี้ยงดูบุตร ทักษะ บทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อบุตร รวมถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับการเป็นมารดา ทั้งที่มีผลต่อตนเอง และบุตร นับตั้งแต่รับรู้ว่าตั้งครรภ์ จนถึงระยะ 4 เดือนหลังคลอด ของมารดาด้วยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจในขณะที่มีสถานภาพเป็นนักเรียน